

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

16. august 2012 • J.nr.: NMK.132-00229 (tidl. MKN-130-00835) • Ref.: becor/masni/kagra

AFGØRELSE

i sag om miljøgodkendelse udvidelse og ændring af svinebrug beliggende i Favrskov Kommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter husdyrbruglovens § 12.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Favrskov Kommunes afgørelse af 25. marts 2010 og afgørelsen står således ved magt, idet vilkår 15 ændres og det eksisterende vilkår 16 bliver til vilkår 16a og der tilføjes et nyt vilkår 16b:

"Vilkår 15:

Stald 2 skal inden 1. januar 2013 ændres til løsgående søer på delvis spaltegulv.

Stald 5 skal inden 1. januar 2013 ændres til delvis spaltegulv, dels til toklimastald til smågrisene og dels til kassestier til søer i farestald.

Stald 3 og 7 skal inden 1. januar 2013 ændres fra individuel opstaldning på delvis spaltegulv til løsgående øer på delvis spaltegulv."

"Vilkår 16b:

Den totale mængde N ab dyr pr. år beregnet som Kg N ab dyr pr. årssø x antallet af årssøer skal være mindre end 22.568 kg N pr. år.

"Kg N ab dyr pr. årssø" beregnes ud fra følgende ligning:

$((\text{FEso pr. årssø} \times \text{gram råprotein pr. FEso})/6250) - 1,98 - (\text{antal fravænnede pr. årssø} \times \text{fravænningsvægt} \times 0,0257)$.

Faktor	Værdi
Antal søer	900
Antal fravænnede grise	24,6
fravænningsvægt, kg	7,2
FEso pr. årssø	1442
Gram råprotein pr. FEso, g	137
Kg N ab dyr pr årssø	25,08

Der skal føres en føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- antal årssøer
- antal fravænnede pr. årssø
- fravænningsalder og -vægt
- foderforbrug pr. årssø
- det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FEso i de anvendte blandinger i henholdsvis drægtigheds og diegivningsperioden.

N ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder.

Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst hver tredje måned, såfremt der anvendes hjemmeblandet foder.

Logbogen/produktionskontrollen, indlægssedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.”

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet senest 2 år fra godkendelsen, jf. husdyrbruglovens § 33.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet¹. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden for 6 måneder fra denne afgørelses meddelelse, jf. husdyrbruglovens § 90.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

---

¹ Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er påklaget til Miljøklagenævnet. Sagen er pr. 1. januar 2011 overført til Natur- og Miljøklagenævnet².

Miljøgodkendelsen er påklaget af Danmarks Naturfredningsforening Favrskov (DN) den 5. maj 2010 og af ansøger den 6. maj 2010.

DN har klaget over, at der mangler BAT-tiltag for bedriftens anlæg, idet der i stedet for BAT-tiltag er indsat et vilkår 15 i miljøgodkendelsen der går ud på, at de eksisterende stalde med fuldspaltegulve senest i år 2013 skal renoveres til BAT-staldsystemer. Det er DN's opfattelse, at et sådant vilkår udskyder nødvendige BAT-tiltag til skade for miljøet.

DN klager endvidere over, at den for høje ammoniakemission fra anlægget kan skade for den sårbare natur i nærområdet, og er i øvrigt af den opfattelse, at der ikke bør gives en § 12-godkendelse førend der er truffet en endelig godkendelse af aftalearealerne. Begrundelsen for dette er særligt, at der ifølge DN's opfattelse ikke er overensstemmelse mellem det tilladte antal DE på de enkelte ejendomme og den dermed producere gyllemængde, de samlede udspretningsarealer og den her udbragte gødningsmængde, jf. DN's klage over kommunens miljøgodkendelse af aftalearealerne, som DN selv henviser til.

Ansøger har klaget over miljøgodkendelsens vilkår 15, fordi kommunen ikke efter ansøgers opfattelse har foretaget en proportionalitetsvurdering af vilkåret, at der ikke er meddelt en rimelig frist til renovering af eksisterende stalde, samt at der ikke kan stilles vilkår om en bestemt løsning indenfor BAT-teknologi, men at BAT er et niveau, der kan opnås ved implementering af forskellige teknologier, som ansøger selv vælger.

Sagens oplysninger

Der er søgt om miljøgodkendelse til at udvide og ændre husdyrbruget beliggende Ågårdsvej 4 i Hadsten Kommune fra 252,75 DE til 256,86 DE søer og smågrise. Udvidelsen skal ske i eksisterende stalde.

BAT

Den største af smågrisestaldene (stald 5) er i nudrift etableret med fuldspalter. I forbindelse med udvidelsen skal gulvet ændres, således at der bliver tale om en toklimastald med delvis spaltegulv til smågrisene og en del af stalden ændres til farestald med kassestier på delvis spaltegulv.

Den anden smågrisestald (stald 2), der også i nudrift er med fuldspalter, ændres ifølge den oprindelige ansøgning og godkendelse til individuelt opstaldede søer på fuldspalter.

I de eksisterende farestalde står søerne i kassestier dels på fuldspalter og dels på delvis spaltegulv. I miljøgodkendelsen fra kommunen står alle drægtige søer individuelt opstaldet dels på fuldspalter, dels på delvis spaltegulv.

---

² Jf. lov nr. 484 af 11. maj 2010 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love samt lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet som ændret ved lov nr. 1608 af 22. december 2010

Af ammoniakreducerende tiltag vil der ske fast overdækning af de to gyllebeholdere.

Områder omfattet af husdyrbruglovens § 7 uden for Natura 2000

Det fremgår af miljøgodkendelsen, at der ca. 923 m fra staldanlæggene i det ansøgte projekt ligger et naturområde af naturtypen kalkholdige overdrev, der er omfattet af husdyrbruglovens § 7, stk. 1, nr. 4.

Kommunen har beregnet, at meremission fra staldanlægget og opbevaringslagre til husdyrgødning i det ansøgte projekt på den pågældende naturområde vil være negativ, dvs. - 752 kg N/ha/år. Tålegrænsen for kalkholdigt overdrev ligger mellem 15 – 25 kg N/ha. Baggrundsbelastningen i Favrskov Kommune er ifølge DMU³ på ca. 15 kg N/ha/år.

Det er kommunens vurdering, at der – da der ikke forekommer merdeposition af kvælstof på det pågældende naturområde - ikke vil ske til tilstandsændringer i overdrevet. Kommunen har begrundet dette med følgende:

“Udvidelsen medfører en mindre emission fra anlægget på ca. 752 kg N/år således, at den samlede emission fra anlægget bliver på i alt ca. 3.961 kg N/år. Bedriften ligger udenfor bufferzone I, men indenfor bufferzone II i forhold til § 7 arealer. Der er foretaget en beregning af totalafsætning NH₃ til 3 punkter: to enge i en afstand af 650 meter henholdsvis mod nordvest og sydvest for ejendommen, her var N-total 0,085 kgN/år og 0,159 kgN/år. Til overdrevet beliggende i Århus Kommune, ca 950 m mod sydøst var N-total 0,085 kgN/år.

Den gennemsnitlige baggrundsbelastning af kvælstofkomponent i Favrskov Kommune på 13 kgN/ha/år (2007) vurderes sammen med de målte totalafsætningerne til naturarealerne ikke at overskride tålegrænserne for naturtyperne eng (15-25) og kalkholdige overdrev (15-25).”

Naturarealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3

Det fremgår af miljøgodkendelsen, at der inden for 1.000 m fra anlægget ligger følgende naturområder, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3:

- Engområder ca. 650 m vest og syd for ejendommen.
- 4 søer 650-950 m syd og øst for ejendommen.
- 2 moser 600 m og 900 m syd og øst for ejendommen
- 1 overdrev, der også er udpeget efter § 7

Eftersom der, som anført ovenfor om områder omfattet af § 7 ikke sker en meremission fra anlægget og depositionen reduceres, har kommunen ikke fundet, at der vil ske en øget påvirkning af de § 3 beskyttede naturtyper.

Det er kommunens vurdering i miljøgodkendelsen, at merdepositionen af ammoniak fra det ansøgte projekt ikke vil føre til tilstandsændringer i det nævnte naturområde, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Aftalearealer

---

³ <http://www.dmu.dk/Luft/Luftforurenings-modeller/Deposition/>

Der er ingen arealer tilknyttet denne ejendom, da al husdyrgødning afsættes til aftalearealer. Der udspredes gylle på 430,99 ha aftalearealer, der skal godkendes efter husdyrbruglovens § 16 til at modtage 256,86 DE fra denne bedrift.

Kommunen har fastsat vilkår om, at der skal foreligge en § 16 godkendelse af aftalearealerne på 430,99 ha inden der foretages udbringning, at der skal føres journal, der viser aftaler om udbringning af husdyrgødning fra bedriften, og at aftalearealernes størrelse, placering, ejerforhold og tidsforhold for indgåede aftaler skal være oplyst.

Oplysninger i forbindelse med sagens behandling ved nævnet

I den oprindelige ansøgning og godkendelse skulle ændringen ske til individuelt opstaldede søer på fuldspalter, men efter kontakt til ansøgers konsulent vil stalden (stald 2) ændres til løsgående søer på delvis spaltegulv (drægtighedsstald) i forbindelse med nævnets behandling af sagen for at opfylde dyrevelfærdskrav pr. 2013.

Det samme gælder de stalde, hvor de drægtige søer før udvidelsen stod individuelt opstaldet dels på fuldspalter og dels på delvis spaltegulv. I forbindelse med sagens behandling ved nævnet ændres også disse, således at de drægtige søer vil komme til at være løsgående på delvis spaltegulv, jf. dyrevelfærdskravene pr. 2013.

Retsgrundlaget

BAT

Det ansøgte er omfattet af husdyrbruglovens § 12 og forudsætter en godkendelse af det samlede husdyrbrug inkl. bedriftens arealer, jf. lovens § 12, stk. 2, og § 103, stk. 2.

Kravet om anvendelse af BAT

Ifølge husdyrbruglovens § 19 skal kommunen ved vurderingen af bl.a. en ansøgning om godkendelse efter lovens § 12 sikre, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger for at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Kommunen skal endvidere efter husdyrbruglovens § 23, nr. 1, varetage hensynet til anvendelse af BAT ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse efter lovens § 11 eller § 12.

BAT-begrebet er nærmere fastlagt i det såkaldte IPPC-direktiv⁴. I direktivets artikel 2, nr. 12, defineres "den bedste tilgængelige teknik" som:

"det mest effektive og avancerede trin i udviklingen af aktiviteter og driftsmetoder, som er udtryk for en given tekniks principielle praktiske egnethed som grundlag for emissionsgrænseværdier med henblik på at forhindre eller, hvor dette ikke er muligt, generelt begrænse emissionerne og indvirkningen på miljøet som helhed."

Definitionen af BAT indebærer, at vurderingen af, hvad der er BAT for en virksomhedstype, bl.a. må anskues i forhold til virksomhedens størrelse og i forhold til, om der er tale om en ny eller en bestående virksomhed. Det er imidlertid ikke den enkelte landmands økonomiske forhold, der indgår i

---

⁴ Direktiv 2008/1/EF af 15. januar 2008 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (kodificeret udgave).

vurderingen. Fastlæggelse af BAT skal gennemføres i forhold til, hvad der i almindelighed er opnåeligt for den pågældende branche eller industrigren, jf. direktivets artikel 2, nr. 12.

En ansøgning om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal indeholde oplysninger om husdyrbrugets valg af teknologi og produktionsmetoder, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 2, jf. bilag 2, pkt. G, nr. 27-28. Oplysningerne skal gives i form af en redegørelse bl.a. med dokumentation for, i hvilket omfang husdyrbruget anvender BAT til reduktion af ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg og udvaskningen af nitrat, samt oplysninger om hvordan et eventuelt fosforoverskud og udledning af fosfor nedbringes, jf. pkt. G, nr. 28.

Det følger af nævnets praksis, at kommunen i sager om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal anvende Miljøstyrelsens "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)"⁵ ved vurderingen af, om det ansøgte lever op til kravet om anvendelse af BAT. Vejledningen anviser en metode til fastsættelse af en ammoniakemissionsgrænseværdi for husdyrbrugets samlede anlæg.

Ved en samlet ny godkendelse, jf. husdyrbruglovens § 103, stk. 2, gælder kravet om anvendelse af BAT for både nye og eksisterende stalde. For krav til eksisterende dele af anlægget skal der dog efter lovens forarbejder fastsættes en rimelig frist til at opfylde BAT-krav, der fastsættes i en miljøgodkendelse foranlediget af en ændring eller udvidelse. I forhold til eksisterende anlæg anføres følgende i Miljøstyrelsens introduktion til de vejledende emissionsgrænseværdier⁶:

"På den baggrund skal godkendelsesmyndigheden ud fra proportionalitetsmæssige betragtninger foretage en konkret og individuel vurdering af, hvad der objektivt set kan lade sig gøre i de eksisterende dele af anlægget inden for de led i produktionskæden, som indgår i fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Godkendelsesmyndigheden bør i den forbindelse anvende de principper, som anvendes ved fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Herefter bør der fastsættes en samlet emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, hvorefter ansøger i overensstemmelse med bemærkningerne i afsnit 4.2 har frit valg på hele anlægget."

Det bemærkes, at vurderingen af, om BAT-kravet i husdyrbrugloven er opfyldt, er uafhængig af, om beskyttelsesniveauet for ammoniak, lugt, fosfor og nitrat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 er overholdt.

Kommunen skal meddele afslag på en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12, hvis lovens § 19 ikke er opfyldt, jf. lovens § 31.

*Ammoniakdeposition på staldnær natur
Beskyttelse af naturtyper omfattet af husdyrbruglovens § 7*

Sagen skal behandles efter husdyrbruglovens regler gældende før 15. marts 2011 og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens regler gældende før 10. april 2011⁷.

---

⁵ De vejledende emissionsgrænseværdier for de forskellige dyretyper findes på Miljøstyrelsens hjemmeside:

http://www.mst.dk/Virksomhed_og_myndighed/Landbrug/Husdyrgodkendelser/bat/BAT-standardvilkaar.htm

⁶ "Introduktion til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 11 og § 12", Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2010.

⁷ Jf. § 2, stk. 2, i lov nr. 122 af 23. februar 2011 samt § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 291 af 6. april 2011.

Kommunerne skal ved tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 varetage hensynet til natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning.

Ifølge bestemmelsen i husdyrbruglovens § 7, stk. 1, må der ikke etableres anlæg for mere end 15 dyreenheder, hvis anlægget ligger helt eller delvis inden for 300 meter fra naturtyper omfattet af § 7, stk. 1, nr. 1-7. Tilsvarende gælder for udvidelser og ændringer af bestående husdyrbrug, hvis udvidelsen eller ændringen medfører forøget ammoniakfordampning fra anlægget, jf. § 7, stk. 2. Disse krav følger tillige af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2.

Det følger af husdyrbruglovens § 27, stk. 1, nr. 2, jf. § 21, samt husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2, at tilladelser eller godkendelser efter husdyrbruglovens § 12 vedrørende husdyrbrug, der ligger inden for 300 meter fra de i lovens § 7 nævnte naturtyper (bufferzone I), skal indeholde vilkår, der sikrer, at der ikke sker en øget ammoniakfordampning fra det samlede anlæg, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1, nr. 2, jf. § 21.

Endvidere skal godkendelsen indeholde vilkår, der sikrer, at merdepositionen af ammoniak fra stald og lager begrænses til nærmere angivne grænseværdier, hvis det ansøgte ligger i en afstand fra 300-1000 meter fra de naturtyper, der er nævnt i lovens § 7, jf. § 25, samt husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2 (bufferzone II).

Områder beskyttet mod tilstandsændringer og områder, der er særligt sårbare for næringsstofpåvirkning.

Sagen skal behandles efter husdyrbruglovens regler gældende før 15. marts 2011 og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens regler gældende før 10. april 2011..

Kommunerne skal ved tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 varetage hensynet til natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særligt sårbart over for næringsstofpåvirkning.

En række naturtyper er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Efter denne bestemmelse er der forbud mod at foretage ændringer i tilstanden af de beskyttede naturtyper. Natur omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er efter de for sagen gældende regler ikke omfattet af den specifikke ammoniakregulering i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 (bufferzonerne). Kommunen har i forbindelse med ansøgning om tilladelse eller godkendelse efter husdyrbrugloven pligt til at håndhæve naturbeskyttelseslovens bestemmelser herom, herunder at der ikke må udøves aktiviteter, som vil medføre tilstandsændringer i et § 3-beskyttet område.

I særlige tilfælde kan kommunen ud fra en konkret vurdering overveje at stille skærpede vilkår, der ligger udover de i bekendtgørelsens bilag 3 fastlagte beskyttelsesniveauer, med henblik på at sikre naturbeskyttelseslovens overholdelse, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 11, stk. 2, jf. stk. 3. Kommunen skal i vurderingen af, om der skal stilles yderligere krav til ammoniakbelastningen for regionale og lokale naturtyper, der ikke er omfattet af husdyrbruglovens § 7, inddrage en vurdering af det pågældende naturområdes naturtilstand og kommunens mål herfor, jf. pkt. 1 D i bilag 4 til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Kommunen skal derfor foretage en vurdering af, om der er et konkret behov for at fastsætte skærpede vilkår i forhold til natur omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det følger af nævnets praksis, at kommunen ved vurderingen heraf blandt andet skal inddrage oplysninger om naturområdets følsomhed, herunder oplysninger om naturtyperne i området, og om disses generelle bevaringsmæssige værdi og prioritet, merdepositionen på området som følge af godkendelsen (N/ha/år), afstanden fra anlægget til naturområdet, baggrundsbelastningen med kvælstof samt totaldepositionen fra husdyrbruget.

Skærpselsmulighederne indebærer, at der kan stilles vilkår svarende til de særlige bufferzoneregler, som er gældende for naturtyper omfattet af husdyrbruglovens § 7.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Anvendelse af BAT i det ansøgte projekt

Det følger af nævnets praksis, at Miljøstyrelsens "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" i sager efter husdyrbruglovens §§ 11 og 12 skal anvendes ved vurderingen af, om ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg begrænses mest muligt ved anvendelse af BAT.

Ved fastsættelse af en emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg skal der ifølge vejledningen udregnes emissionsgrænser for de enkelte dele af (stald)anlægget. Summen af disse emissionsgrænser udgør emissionsgrænseværdien for det samlede anlæg, som skal overholdes af husdyrbruget.

De vejledende emissionsgrænseværdier i Miljøstyrelsens vejledning varierer alt efter, om den pågældende produktion af dyr, for hvilken emissionsgrænseværdien skal fastsættes, i det ansøgte projekt er placeret i en ny del af anlægget eller i en eksisterende del af anlægget, som ikke gennemgribende renoveres.

Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at den største smågrisestald (stald 5), er at betragte som ny, idet gulvprofilen ændres fra fuldspalter til en to-klimastald med delvis spaltegulv, og en del af stalden ændres til farestald med kassestier på delvis spaltegulv. Den anden smågrisestald (stald 2) skulle i den oprindelige ansøgning ændres fra fuldspaltegulv til individuelt opstaldede søer på fuldspalter, men på grund af kravene til opfyldelse af dyrevelfærd, der træder i kraft 1. januar 2013, har nævnet været i kontakt med ansøgers konsulent, der har ændret det ansøgte i overensstemmelse med de kommende dyrevelfærdskrav. I ansøgt drift skal der således i stald 2 være løsgående søer på delvis spaltegulv. Af hensyn til de dyrevelfærds-mæssige krav ændres også de fleste stalde med individuel opstaldning og delvis spaltegulv til løsgående søer med delvis spaltegulv.

Efter nævnets beregninger på baggrund af vejledningen må ammoniakemissionen fra produktionen af smågrise og søer, der ifølge ansøgningen vil foregå i de eksisterende dele af anlægget, ikke overstige 2.778 kg N/år. Ammoniakemissionen fra produktionen i de nye dele af anlægget må ikke overstige 933 kg N/år. Emissionen fra det samlede anlæg må derfor ikke overstige i alt 3.711 kg N/år.

Anvendelsen af de i ansøgningen anførte teknikker uddybet med de ændringer, der følger af dyrevelfærds-mæssige krav, jf. dialogen mellem nævnet og ansøgers konsulent, og den forudsatte placering af produktionen i de enkelte staldafsnit vil medføre en ammoniakemission fra det samlede anlæg på i alt 4.172,19 kg N/år.

Ammoniakemissionen fra det ansøgte projekt overskrider dermed som udgangspunkt den vejledende emissionsgrænseværdi.

Det følger imidlertid af Miljøstyrelsens vejledning, at den vejledende emissionsgrænseværdi kan forhøjes ud fra en konkret vurdering af, hvad der er teknisk og økonomisk muligt i de eksisterende dele af anlægget. Nævnet bemærker i den forbindelse, at det fremgår af vejledningen, at emissionsgrænseværdierne er fastsat under hensyn til, at omkostningerne til reduktion af ammoniakemissionen som udgangspunkt ikke bør overstige ca. 100 kr. pr. reduceret kg N, og under hensyn til at meromkostningerne for landmanden til at opfylde emissionsgrænseværdien ikke må ca. 1,3 kr. pr. produceret gris (smågrise), eller ca. 50 kr. pr. produceret årssø.⁸

Nævnet finder efter en samlet vurdering, at det ikke er teknisk og økonomisk muligt for ansøger at indføre forureningsbegrænsende teknologier i de eksisterende stalde i tilstrækkeligt omfang. Nævnet vurderer på denne baggrund, at den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg kan forhøjes svarende til, at der tillades en emission fra de eksisterende stalde med den ansøgte produktion og det staldsystem, der fandtes på ansøgningstidspunktet 3.084,1 kg N/år).

Den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg er derefter 4.017 kg N/år.

Ammoniakemissionen fra det ansøgte projekt overskrider dermed som udgangspunkt herefter fortsat den vejledende emissionsgrænseværdi.

På den baggrund har ansøger under sagens behandling i Natur- og Miljøklagenævnet tilkendegivet at ville foretage følgende ændringer i det ansøgte projekt:

Der vil, som yderligere ammoniakreducerende BAT-tiltag, blive anvendt en reduceret mængde råprotein i foderet til søer. Tiltaget skal anvendes i alle stalde til søer, og opstilles her i form af et vilkår:

"Vilkår 16b:

Den totale mængde N ab dyr pr. år beregnet som Kg N ab dyr pr. årssø x antallet af årssøer skal være mindre end 22.568 kg N pr. år.

"Kg N ab dyr pr. årssø" beregnes ud fra følgende ligning:

$((\text{FEso pr. årssø} \times \text{gram råprotein pr. FEso})/6250) - 1,98 - (\text{antal fravænnede pr. årssø} \times \text{fravænningsvægt} \times 0,0257)$.

Faktor	Værdi
Antal søer	900
Antal fravænnede grise	24,6
fravænningsvægt, kg	7,2
FEso pr. årssø	1442
Gram råprotein pr. FEso, g	137
Kg N ab dyr pr årssø	25,08

Der skal føres en føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- antal årssøer

⁸ Se nærmere "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, Maj 2011.

- antal fravænnede pr. årssø
- fravænningsalder og -vægt
- foderforbrug pr. årssø
- det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FEso i de anvendte blandinger i henholdsvis drægtigheds og diegivningsperioden.

N ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder.

Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst hver tredje måned, såfremt der anvendes hjemmeblandet foder.

Logbogen/produktionskontrollen, indlægsedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende."

Efter nævnets beregninger vil det ansøgte projekt med disse ændringer medføre en faktisk ammoniakemission fra det samlede anlæg på i alt 4.005,55 kg N/år.

Idet den faktiske emission herefter ikke overskrider den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, finder nævnet i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledning, at det ansøgte projekt med de af ansøger tilkendegivne ændringer overholder husdyrbruglovens krav om at begrænse ammoniakemission fra staldanlæggene ved anvendelse af BAT.

Natur- og Miljøklagenævnet finder dog samtidig, at der i godkendelsen skal indsættes et vilkår om, at ansøger ved ibrugtagningen af denne miljøgodkendelse skal anvende den BAT-teknologi, som ansøger har tilkendegivet at ville anvende i det ansøgte projekt, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1, samt at der skal fastsættes vilkår om ændring af følgende forhold, hvis ændring har været en forudsætning ved nævnets behandling af sagen, jf. dialogen med ansøgers konsulent om dyrevelfærdsmæssige forhold pr. 2013 og det nye, udarbejdede ansøgningsskema, og jf. forudsætninger der indgik i kommunens afgørelse, uden at disse dog var fastsat som vilkår:

"Vilkår 15:

Stald 2 skal inden 1. januar 2013 ændres til løsgående søer på delvis spaltegulv.

Stald 5 skal inden 1. januar 2013 ændres til delvis spaltegulv, dels til toklimastald til smågrisene og dels til kassestier til søer i farestald.

Stald 3 og 7 skal inden 1. januar 2013 ændres fra individuel opstaldning på delvis spaltegulv til løsgående søer på delvis spaltegulv."

Ammoniakdeposition på staldnær natur

Beskyttelse af naturtyper omfattet af husdyrbruglovens § 7

Som det fremgår ovenfor, ligger der 923 m fra stalden et naturområde af naturtypen kalkholdigt overdrev, der er omfattet af husdyrbruglovens § 7, stk. 1, nr. 4. Det fremgår af miljøgodkendelsen, at den ansøgte udvidelse af husdyrbruget vil medføre en merdeposition på det pågældende område på 0,085 kg N/ha/år. Nævnet har fundet at merdepositionen vil være 0 kg N/ha/år.

Natur- og Miljøklagenævnet kan således konstatere, at det ansøgte projekt overholder bufferzonekravet, jf. husdyrbruglovens § 7 og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2.

På den baggrund, og idet den samlede tilførsel af luftbåret kvælstof fra anlægget i det ansøgte projekt sammenholdt med baggrundsbelastningen ikke medfører, at den nedre tålegrænse for kalkholdigt overdrev er overskredet, finder nævnet, at overholdelsen af bufferzonekravet vil beskytte den nærliggende det kalkholdige overdrev i tilstrækkelig grad.

Områder beskyttet mod tilstandsændringer og områder, der er særligt sårbare for næringsstofpåvirkning

Ved vurderingen af, om udvidelsen af et husdyrbrug kan føre til tilstandsforandringer i nærliggende naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, må der efter Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse tages udgangspunkt i, om det ansøgte vil indebære en merdeposition på mindre end 1 kg N/ha/år.

Medfører det ansøgte en merdeposition på 1 kg N/ha/år eller mindre, vil det ansøgte som altovervejende hovedregel - efter den tilgængelige viden - ikke medføre, at der sker en tilstandsændring i den pågældende naturtype, uanset hvilken tilførsel der sker samlet set til området på ansøgningstidspunktet.

Hvis det ansøgte vil medføre en merdeposition på mere end 1 kg N/ha/år, må kommunen vurdere, om denne mertilførsel af luftbåren kvælstof kan medføre tilstandsændringer i den pågældende naturtype. Vurderingen må ske under hensyn til områdets tilstand, viden om andre kilder til kvælstoftilførsel til området og oplysninger om baggrundsdepositionen i kommunen. Hvis der ikke foreligger tilstrækkelige og opdaterede oplysninger om områdets tilstand, må dette efter nævnets opfattelse besigtiges af kommunen.

Der findes ikke naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 indenfor 1000 m fra staldanlægget, som mertilføres over 1 kg som følge af den ansøgte udvidelse af husdyrbruget. Da meremissionen er negativ, vil der ikke være tale om en merbelastning af naturområderne. På den baggrund finder Natur- og Miljøklagenævnet ikke grundlag for at stille skærpede vilkår til ammoniakemissionen fra anlægget.

Aftalearealer

DN har i sin klage anført, at de modtagende aftalearealer tilhørende Ågårdsvej 11 ikke samlet har kapacitet til at modtage gylle til udspredning fra såvel denne ejendom som fra de andre ejendomme, der skal levere gylle til samme udspretningsarealer, og at der således vil blive tale om en overskydende gødningsmængde i forhold til antal hektar udspretningsarealer.

Natur – og Miljøklagenævnet har ikke i nærværende sag kompetence til at bedømme, i hvilket omfang der vil blive tale om en overskydende gødningsmængde på de modtagende aftalearealer, der tillige modtager gylle fra andre bedrifter.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Favrskov Kommunes afgørelse af 25. marts 2010 og afgørelsen står således ved magt, idet vilkår 15 ændres og det eksisterende vilkår 16 bliver til vilkår 16a og der tilføjes et nyt vilkår 16b:

"Vilkår 15:

Stald 2 skal inden 1. januar 2013 ændres til løsgående søer på delvis spaltegulv.

Stald 5 skal inden 1. januar 2013 ændres til delvis spaltegulv, dels til toklimastald til smågrisene og dels til kassestier til søer i farestald.

Stald 3 og 7 skal inden 1. januar 2013 ændres fra individuel opstaldning på delvis spaltegulv til løsgående øer på delvis spaltegulv."

"Vilkår 16b:

Den totale mængde N ab dyr pr. år beregnet som Kg N ab dyr pr. årssø x antallet af årssøer skal være mindre end 22.568 kg N pr. år.

"Kg N ab dyr pr. årssø" beregnes ud fra følgende ligning:

$(\text{FEso pr. årssø} \times \text{gram råprotein pr. FEso}) / 6250 - 1,98 - (\text{antal fravænnede pr. årssø} \times \text{fravænningsvægt} \times 0,0257)$.

Faktor	Værdi
Antal søer	900
Antal fravænnede grise	24,6
fravænningsvægt, kg	7,2
FEso pr. årssø	1442
Gram råprotein pr. FEso, g	137
Kg N ab dyr pr årssø	25,08

Der skal føres en føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- antal årssøer
- antal fravænnede pr. årssø
- fravænningsalder og -vægt
- foderforbrug pr. årssø
- det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FEso i de anvendte blandinger i henholdsvis drægtigheds og diegivningsperioden.

N ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder.

Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst hver tredje måned, såfremt der anvendes hjemmeblandet foder.

Logbogen/produktionskontrollen, indlægssedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende."

Ulrich Stigaard Jensen
Ankechef

/

Karen Guldborg Rasmussen
Fuldmægtig

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

LandboMidtØst, Kjartan Einarson; KJE@lmo.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Alfred Borg; favrskov@dn.dk

Favrskov Kommune; favrskov@favrskov.dk

og pr. brev til:

Ødum Engholm A/S

Att.: Erik Poulsen

Ågårdsvej 11

8370 Hadsten